

При розробці і реалізації стратегії реформи децентралізації необхідно забезпечити гаарантію від двох негативних явищ протистояння правової культури:, таких як: правовий ідеалізм та правовий нігілізм.

Так, ризик правового ідеалізму полягає у перевищенні його ролі у вирішенні всіх суспільних проблем. Можливий прояв ризику у надмірних сподіваннях на те, що тільки шляхом прийняття нового закону чи внесення змін до існуючих законів спроможне вирішити всі проблеми.

Правовий нігілізм може проявитися як ігнорування чи заперечення, негативне ставлення до права, закону в суспільстві в цілому.

Отже, підсумовуючи вищезазначене узагальнене дослідження з проблематики розробки і реалізації стратегії децентралізації та ключового чинника ефективності – правової культури, зазначаємо про актуальність, доцільність, дослідження, вивчення даних питань вченими, практиками фахівцями з психології, права, економіки, державного управління і громадянами, яким не байдужа подальша доля України.

Самочкіна А.В.

студентка,

Полтавський юридичний коледж

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

ІНСТИТУТ ОМБУДСМЕНА: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Основоположним обов'язком державних органів, які функціонують в межах країни є неухильне забезпечення та належна реалізація прав та свобод людини і громадянина. Досягнення даної мети свідчить про високий рівень правої свідомості та правової культури країни. Стаття третя Конституція України закріплює положення, в якому зазначається, що людина, її життя, честь і гідність, недоторканість і безпека є найвищою соціальною цінністю. Та, на жаль, юридичне закріплення прав та свобод не дає стовідсоткових гарантій щодо її реалізації. Зустрічаються непоодинокі випадки насильства, як над окремою людиною, так і над суспільством в цілому. А тому держава повинна створювати комплекс правових заходів, які спрямовані на забезпечення добробуту та безпеки її населення.

Нині в кожній розвинутій країні існує певний механізм захисту прав. Одним із них є інститут парламентського уповноваженого з прав людини, що відомий у світі під назвою «омбудсмен».

Відповідно до визначення, наданого Міжнародною асоціацією юристів, омбудсменом є «служба, передбачена Конституцією або актом законодавчої влади і очолювана незалежною публічною посадовою особою високого рангу, яка відповідальна перед законодавчою владою, отримує скарги від потерпілих на державні органи, службовців і уповноважена проводити розслідування та представляти доповіді».

До завдань омбудсманів у різних країнах належать не лише формальний контроль за дотриманням законності, а й право втручання у діяльність державних органів або посадових осіб, якщо мало місце порушення прав та свобод.

За всіх відмінностей в різних країнах світу основними функціями та завданнями омбудсмена є:

- сприяння у відновленні порушених органами державної влади прав;
- сприяння ефективній роботі державної влади;
- функція посередника між суспільством та державою;
- функція позасудового розгляду [3, с. 20].

Нині ми не можемо стверджувати, що реальний стан забезпечення прав і свобод людини в Україні є задовільним, тому існує потреба вдосконалення функціонування інституту омбудсмана, здійснення аналізу питань діяльності цього інституту, виявлення його характерних рис і особливостей, визначення правового статусу та форм діяльності уповноваженого з прав людини. Питання щодо правового статусу омбудсмена та організації його діяльності врегульовані Конституцією України, Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», Законом України «Про державну службу» [1]. Діяльність омбудсмана спрямована на реалізацію ефективних ідей у сфері забезпечення прав людини та громадянина, а також встановлення взаємовідносин громадян України з органами державної влади. Отже, інститут омбудсмана виступає додатковим засобом захисту прав і свобод людини в Україні щодо інших правозахисних механізмів. Він заповнює прогалини і компенсує недоліки судових засобів захисту прав людини [5, с. 199].

Проте на практиці з боку Верховної Ради не завжди виявляється належна увага і реакція на результати діяльності омбудсмана, хоча саме парламент має більш вагомий засоби впливу на органи державної влади при порушенні ними прав людини. Особливо при цьому слід звернути увагу на те, що Акти реагування Уповноваженого, якими є конституційне подання та подання Уповноваженого, мають переважно рекомендаційний характер. Водночас, аналіз українського законодавства засвідчує, що в ньому не передбачено ні організаційних, ні юридичних наслідків, які мають наставати в результаті діяльності омбудсмана для органів і посадових осіб, що припустились порушень прав людини. Отже, вагомою прогалиною українського законодавства є те, що в його нормах, з одного боку – не передбачено відповідних важелів впливу Уповноваженого на суб'єктів, що порушили права людини, а з другого – немає адекватних засобів реагування парламенту за результатами його діяльності. Ще однією проблемою діяльності українського омбудсмана є законодавча неврегульованість його представництва на місцях. У ряді країн світу діють як місцеві або регіональні омбудсмани, так і омбудсмани з певних питань, наприклад: омбудсман юстиції, з питань економічної свободи, у справах преси; з питань оборони, з питань рівності прав чоловіків і жінок, захисту прав споживачів та контролю за конкуренцією [5]. Досить важливою для України є ідея введення представників Уповноваженого в певних регіонах, оскільки це дозволить виявити домінуючі в них проблеми та визначити шляхи і засоби їх розв'язання.

Таким чином, інститут омбудсмана є важливим елементом розвитку демократичної, правової держави. Захист прав людини – одне з найголовніших завдань, яке ставить перед собою парламент та держава загалом. Для цього в країнах створюється та функціонує велика кількість інститутів та механізмів, до повноважень яких належить захист прав та свобод людини та громадянина. Омбудсман покликаний відстоювати права людини, а в разі їх порушення найголовнішою його метою є активне залучення органів державної влади до процесу поновлення порушених прав. Але, на жаль, даний інститут не має змоги повноцінно здійснювати захист прав та свобод через низку проблем:

- акти реагування Уповноваженого мають переважно рекомендаційний характер:

- законодавством передбачено ні організаційних, ні юридичних наслідків, які мають наставати в результаті діяльності омбудсмана для органів і посадових осіб, що припустились порушень прав людини;

- законодавча неврегульованість його представництва на місцях.

Україна зробила великий крок, запроваджуючи інститут Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, але недостатньо фактичного існування даного інституту, необхідна правова допомога з боку держави для якнайкращої реалізації та функціонування омбудсмана.

Список використаних джерел:

1. Конституція України, п. 18, ст. 85; Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» // ВВРУ, 1998. – № 20. – Ст. 99.
2. Ківалов С.В., Залюбовська І.К. Парламентський контроль за діяльністю органів виконавчої влади в Україні: історія, теорія, перспективи: Монографія. – Одеса, Юридична література, 2004. – 150 с.
3. Коваль Людмила. Аналіз діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. / Харківська правозахисна група. – Харків: Права людини, 2010 р. – 240 с.
4. Конституційне право України / За ред. Тація В. Я., Погорілка В. Ф., Тодики Ю. М. – К., 1999.
5. Стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні: Перша щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. – К., 2000. – С. 27–28.